

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Temnița de sub năvod (secvență dintr-un roman nenăscut)

Gruia COJOCARU

Băiatul se depărtă fără să vadă izvoarele care se împreunaseră în barba tatălui. Gheorghe își trecu mâneca tunicii peste față, apoi pași în albia unei ape secate de mai mulți ani. Se roti crispat, cercetând depărtările ca o fiară încolțită. Îi era limpede că armata și miliția vor fi pe urmele lui. Auzise și el de la Simion Iorgu, un camarad de armată, că-ntr-un sat, Cuzlău, în iarna lui '53, la Căminul Cultural, venise o brigadă artistică trimisă de *Partidul Muncitoresc Român*, din raionul Darabani, regiunea Suceava. Dansuri, poezii, monologuri – toate pe gustul sătenilor, avizi de-o urmă de spectacol, după anii crânceni din urmă. Rachiul și vinul era din partea casei, președinții de colhozuri din zonă și brigadierii aveau grijă ca paharele să nu rămână goale. „*Be'u și muierile, Gheorghe, mai rău ca oamenii!*”, îi spuse Simion, „*aș fi băut și eu cu amândouă mâinile, da' am legat rachiul la Popă, după ce m-am însurat.*” Apoi spectacolul, după cum îi povestise Iorgu, s-a transformat într-o *Adunare generală*, cu scopul cooptării locuitorilor comunei Cuzlău în *Gospodăria Agricolă Colectivă*. Sătenii erau *pulbere*, da' se îmbulzeau la semnat mai ceva ca la horă-n sat. „*Intrăm unde vreți, de ce nu? Nouă ne place munca!*” vorbeau toți, abia articulând cuvintele, clătinându-se larg. Uite că-i lua și pe ei în seamă cineva mare – și-i mai și *cinstea* după aceea. „*Am încercat să le explic la câte unii care-mi erau prieteni că nu vom mai fi stăpâni pe pământul nostru, că va trebui să lucrăm pentru alții, să ținem seama de porunci străine, că recolta va fi vămuită la sânge și noi 'om rămânea cu ce curge printre degete*”, urmă camaradul din Cuzlău. *Nimic, Gheorghe, parcă vorbeam la stele! Mai mult chiar, unul dintre ei mi-a spus că, dacă nu termin cu bozgoanele, mă dă pe mâna miliției... Iar eu știam, Gheorghe că partidul ăsta ne-a asigurat că a venit la noi, la români, cu voie bună, fără bătaie, da' știi tu câți au rămas cu oasele rupte ori zac și-acu' prin lagăre și pușcării?!*”

– Da' de unde cunoșteai tu așa bine treburi de-aestea?! îl întrebă Gheorghe malițios.

– Măi, creștine, încep Simion așezat, fără grabă, noi avem o familie numeroasă, suntem treisprezece frați, da' Tataia nostru o avut mult pământ. La ceva vreme după război, *Comisia comunală a obștii plugarilor* ne-a furat pământul și noi am sărăcit. Ne-am împrăștiat prin lume ca apa din râuri, când iese primăvara din albie. Eu însă am rămas pe lângă cei bătrâni, mi-am făcut o casă mai în deal, știi, lângă biserică, unde Tataia avea vreo douăzeci de prăjini de pământ. La vreo zece ani după război, în vară, după ce-am isprăvit cu seceratul grâului, îi zic lu' tata: *Tataie, eu mă duc vreo săptămână-două prin țară să văd cum o mai duc ai noștri. Când mă-ntorc om da jos iarba de pe podiș. Du-te, Simioane, da' poate nu ți-o fura și ție mințile orașul, ca istorlalți. Stăi pe pace, Tataie, că la toamnă mi-aduc muier-n casă de la noi din sat, i-am zis. Tata făcu ochii mari: Te-nsori, măi băiete? Nu-i rău, că anii trec, da' poate nu ți-i lua o poamă cum am mai văzut c-o crescut și prin părțile noastre... Las' că le știu și eu, doar nu degeaba ies duminica la horă pe topșan. O iau pe Olga, fata Ilenei Acasandrei! Măi, Simioane, da' mă-sa abia dacă are-un pogon de pământ, îmi zise bătrânul, întorcându-și capul. Tataie, nu te băga, asta-i treaba me' și gata! i-am grăit, cu glasul mai sus ca niciodată. Rămâneți cu bine! le-am zis apoi alor mei și mi-am căutat de drum. Eram pe la poartă, când tata mi-a strigat: *Vezi poate găsești vreo una cu lovele pe un' te duci, să mi-aduci și mie niscaiva gologani. Că pe-acolo-i plin cu de-iestea... Vorbă multă și proastă, mi-am spus, fără să-i răspund. Ș-acum, ca s-o scurtez: am ajuns pe la Hunedoara, pe la Reșița, pe la București. M-am întâlnit cu șapte din frați, da' nu mă-ntreba cum o duc, că mi-e rușine să mi-aduc aminte...**

Simion făcu o pauză, de parcă nu-și găsea cuvintele, își aminti Gheorghe cu acea claritate care-ți explodează în minte doar noaptea, în vis, când ești obligat să înaintezi printre jivinele întinse malefic pe o potecă abandonată și orice detaliu te poate salva.

– La urmă, m-am dus la Galați, la un frate care lucra într-un corp mare de blocuri. Unii cărau balastru și ciment cu roaba, alții făceau betoane, se lucra așa, ca atunci când împrăștii gunoiul pe câmp și grăbești caii să mai faci o tură pân' se-ntunecă. Am pus și eu mâna pe lopată vreo două zile, da' nu mi-a plăcut praful 'cela 'necăcios, că nu puteai respira. După muncă însă, la un pahar, oamenii vorbeau de unele, de altele, la început mai cu fereală, apoi mai pe față... Frate-meu, Alecu m-a dus într-o sâmbătă seară să iau un rom la un bufet mai îngrijit din oraș. Cum stăteam la o masă ferită, numai că aud o bufnitură. Un zdrachon izbise vârtos cu pumnul în masă, de-au căzut paharele, iar o sticlă cu votcă s-a spart pe betonul de jos. *Bă, spune ăsta – mai erau niște inși cu el, da' îi vedeam că tremură – dacă nu sunteți cumiți, vă fac la tălpi ca pe ăia de la penitenciar.* Îmi venea să mă ridic și să-i stâlcesc mutra. Alecu simți că-s pe cale să intru-ntr-un bucluc și mă prinse de mână. *Știi cine-i ăsta?! mă-ntrebă-n șoaptă. O lighioană parșivă!* i-am răspuns furios. *Așa o fi, frate, da-i șeful pușcării din oraș. Aici cică i-au adus pe țărani care n-au renunțat la pământul pe care-l stăpâneau. Jar mănâncă plugarii: bătaie cu bastonul de lemn sau de metal la tălpile goale, apoi urmează covorul, rotisorul, ringul...* Nu mi-am mai terminat romul, l-am aruncat pe jos, am scuipat pe mătza betonului și-am plecat la tren. Abia dacă mi-am luat rămas bun de la Alecu... *Să-ți spun ce-a urmat la Cuzlău ori ți s-a acrit de-atâtea fleacuri?*

Gheorghe dădu din cap ca atunci când sporovăia cu Simion.

– Bună ziua, nea Gheorghe! Ce mai faci? salută gâfâind un tinerel cu mustață nouă, crescută în neorânduială.

– Mulțumesc, măi Petrache, ia o caut pe Pintenoaga, iapa mea năzdrăvană. O rupt de la pripon și-acum caut-o, bădie. N-ai zărit-o poate?

– N-am văzut niciun cal pe-aici, da' ce te-ai gătit așa, ca de sărbătoare?

– Mi-o spălat hainele Maria și n-am mai avut altele. Hai c-am plecat!

– Stai, nea Gheorghe, știu daravela de azi. Tata m-a trimis să-ți spun că pe șleaul morii s-a cusut un cordon militar. Te-așteaptă, dacă vrei s-ajungi la pădure. Tata zicea să te-adăpostești la noi vreo două zile, apoi doar să pleci.

Casa lui Emilian Vancea crescuse pe coama domoală a unui deal. Omul n-avea megieși și nici nu le ducea dorul, se cam ferea de oameni. Femeia sa, Zasha, o rusoaică din sud-vestul Basarabiei, a venit cu el în România trecând Prutul înot, pe la Cahul, după ce bărbatul evadase din prizonieratul roșu în urma dezastrului de după 23 august. Cu Gheorghe se împrietenise, după ce Maria îi moșise muierea la primul copil. Nu se căutau, dar, dacă era nevoie, făceau bună tovărășie împreună.

– Noroc, Emilian, cum o mai duci? întrebă Gheorghe, când ajunse furișându-se în ogradă.

– Noroc să dea Dumnezeu la toată lumea, Gheorghe! Uite, voiam să dubesc niște piei de miel, da' mai pot să îngăduie. Să știi c-am văzut pățania, eram în bătătură când au venit tractoarele. De-aici se vede bine. ăia trei care-au tăiat-o s-au mișcat iute, că, nu peste mult timp, am văzut un camion cu soldați. Stau pitiți aproape de șleaul morii, lasă-te-n jos și vino după mine.

Emilian ocoli casa și-i făcu semn să se apropie. Gheorghe se făcu mic și privi printre crăpăturile nuielilor. Deși cerceta cu ochi de șoim, nu vedea nimic.

– Parcă n-ar fi nimeni, Emiliane, poate-or fi renunțat.

– N-au renunțat, vor strânge lațul când apar militarii dinspre răsărit. Cred că nu va dura mult și vor ajunge ș-aici.

Gheorghe făcu ochii mici, se încruntă și rosti întunecat:

– Atunci mai bine plec acasă, să nu creadă că am ceva de-ascuns. Și-apoi îți fac și ție greutăți.

– Treaba nu-i bună dacă dau de tine, dar aici nu te vor găsi, grăi Emilian.

Intrară în casă. Din tinda strâmtă, Emilian îl duse în bucătăria-dormitor. Zasha răsturnase mămăliga pe fundul de lemn și-o tăie în patru cu ața. Gheorghe o salută scurt, frământa pălăria de postav cu degetele nervoase, negăsindu-și locul.

– Stai să iei două guri cu noi, zise femeia.

– Mulțumesc, da' nu mi-e foame, rosti Gheorghe, căruia-i pierise foamea, măcar că n-apucase să mănânce de ieri.

Emilian feri patul din lemn de arțar și scoase din podea trei scânduri de stejar, neprinse în cuie. Zasha îi dădu o lumânare aprinsă. Bărbatul coborî pe o scăriță, iar Gheorghe îl însoți fără vreun sunet.

– Deocamdată ai să rămâi aici și vorbim mai pe urmă!

Emilian se întoarse, luă castronul cu borș de fasole și-un dumicat de mămăligă din mâna Zashei și i-l întinse oaspetelui. Gheorghe mulțumi înclinând ușor creștetul, apoi sorbi încet, cu mintea

patinând în neștire. După ce termină masa, își cercetă noua locuință. Tunelul, susținut de scânduri groase de salcâm, ancorate de piloni de lemn decojit, să fi avut mai bine de douăzeci de picioare în lungime, cam vreo trei în lățime, iar înălțimea era cât un om mai scund. Gheorghe era un bărbat vânjos, cu umerii și pieptul largi, brațe groase și gât de taur, fără să fie tocmai înalt, așa că abia dacă era nevoie să se aplece. „*A muncit Emilian, nu glumă la temnița asta*”, observă el, zâmbind admirativ. Gazda construisese refugiul după invazia Armatei Roșii, când Zasha, proaspăt venită în părțile astea, a fost prinsă de soldați în podul șurei și le-a ținut companie *eliberatorilor*, cu baioneta sub ochi, până când au sfârșit vaca lui Gheorghe, porcul lui Voicu Stancu și oile lui Costică Băbeanu. De atunci Emilian se apropia de oameni doar când n-avea încotro. Chiar și-așa, îi mai ajungea la urechi vorbe de tipul: „*Lucrează bine la așternut rusoaica. De-asta Emilian n-o scoate-n lume, să ne bucurăm și noi, ca sovieticii!*...”

Gheorghe cunoștea ca toți ceilalți istorioara asta, dar le-o tăia scurt celor care pălăvrăgeau pe un subiect, care mai bine rămânea îngropat pe vecie. „*Bă, dacă roșii o prindeau pe fimei-ta, pe fiic-ta ori pe mă-ta, tot așa de hâtru erai?!*” Celuilalt nu-i plăcea replica, dar se eschiva stânjenit: „*Hai, mări, doar n-am dat cu parul, ce te-ai aprins așa?*” La început Gheorghe înjura scârbit, apoi schimba subiectul ca să înlătore jena celuilalt. Știa că tipul ăsta de batjocoră nu venea din răutate, ci pentru că mintea plugarului e odihnită, dornică de giumbușlucuri; în timp ce corpul trudește din greu, în ritmuri ciclice, bătute în tiparele veacurilor, mintea hălăduiește pe unde apucă, agățându-se creativ de fiecare întâmplare trăită ori povestită de alții. Iar cum aude în lume o noutate – un cancan, un impas, o suferință – mintea o rostogolește pe toate părțile, legând și dezlegând, trecând de la uimire la povețe și muștrări, dar sfârșind aproape întotdeauna într-o bășcălie generală, mai ales la un pahar cu mărgeluțe transparente.

În capătul tunelului, sus, Gheorghe auzi zgomot. O lespede fu ridicată și un aer tare coborî în galerie.

– Eu sunt, Gheorghe, am ferit oleacă butucul ăsta de lemn ca să ai aer. Ține și găleata asta ruginită, așa, pentru tine. Să știi că soldații sunt acum pe la casa ta.

Militarii împresuraseră zona și verificau fiecare cotlon. Aduseseră și câțiva câini să ia urma fugarului. O rafală de ploaie le îngreuna misiunea, dar căutarea continua.

– Unde-i bărbat-tu, femeie? întrebă Eugen Tăbîrcă, un milițian rotofei, cu șapca coborâtă spre ceafa surie.

– Nu-i acasă, a plecat la Săveni să vadă de târg, răspunse Maria ascunzându-și neliniștea.

– Nu minți, gloabă! se răsti Dușan Pungan, un milițian mai tânăr, hotărât să *de-a bine* în ochii superiorilor. Dinspre Săveni venim și noi!

– Ar fi bine să ne spui, că oricum îl prindem și, dacă aflăm că ai fraternizat cu dușmanul, te săltăm de-aici! o povățui calm Zigu Juran, un individ roșcovan, cu fața ovală, osoasă, îmbrăcat într-o scurtă de piele neagă.

– Care dușman oameni buni, că nu-nțeleg?!

– Ba înțelegi foarte bine, tovarășă... iar băiatul ăsta cred că stă mai bine lângă tine! Sau vrei să mâncați urzici și buruieni de pe șanțuri ca să nu muriți de foame?! adăugă interogativ roșcovanul, fixând-o pe femeie cu o privire din care curgea nisip topit.

Deși tulburată până-n unghiile picioarelor, Maria îi înfruntă privirea cu un zâmbet șăgalnic, care îl dezarmă ușor.

– N-avem nimic de ascuns, noi trăim cinstit din agoniseala noastră, grăi ea.

– Ce agoniseală visezi? Treci la colhoz, că de nu... zise milițianul cel tânăr, fluturând bastonul de cauciuc.

– Lasă bă, Dușan, că tovarășa vine la noi de bunăvoie, cu bărbat-su avem altă treabă, dar tu, Mărie, ești femeie cu socoteală, nu?! cuvântă împăciuitoarea Zigu Juran, zâmbind suveran.

– Cum o vrea Dumnezeu, rosti Maria, ocolind răspunsul.

– Lasă-l pe Dumnezeu afară, nu mai îndruga baliverne! Băiete, urmă roșcovanul, dacă ții la maică-ta du-ne mintenaș la taică-tu!

– Nu știu nene unde-i Tataia, că eu am dormit mai mult azi, n-am avut somn azi-noapte, că urlau lupii.

– Ne mai vedem noi... cu sau fără lupi! avertiză Juran, îndreptând arătătorul mâinii drepte înspre Maria. Să mergem, băieți!